

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI FOSFORIN KÄYTÖSTÄ MAA- JA PUUTARHALALOUDESSA SEKÄ VIHHER- JA YMPÄRISTÖRAKENTAMISESSA

1. Ehdotuksen pääasiallinen sisältö

Asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä lannoitelain (/) 6 §:n nojalla fosforin käytön rajoittamisesta maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa. Asetus sisältäisi säännökset fosforin käytöstä ja siihen liittyvistä poikkeuksista, kokonaisfosforin huomioimisesta lannoituksessa ja tiedostonpitoon liittyvistä velvoitteista.

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2023.

Ehdotettu valtioneuvoston asetus ilmoitetaan Euroopan komissiolle vesipuitedirektiiviä täytäntöönpanevaksi sääntelyksi. Tämä asetus täydentäisi vesipuitedirektiivin 11 artiklan 3 kohdan h alakohtaa täytäntöönpanevaa kansallista sääntelyä.

2. Johdanto

2.1. Yleistä vesienhoidon ympäristötavoitteista

Ravinteita päätyy vesistöihin pistekuormituksena teollisuudesta, yhdyskunnista ja kalankasvatuksesta sekä hajakuormituksena maa- ja metsätaloudesta, haja-asutuksesta ja hulevesistä. Itämereen ravinteet päätyvät pääasiassa jokivesien mukana tai suoraan pistekuormituksena. Suomesta päätyy Itämereen fosforia noin 3500 t/y ja typpeä noin 77 000 t/y, joka kattaa noin 10 prosenttia Itämeren kokonaiskuormasta. Nykytilan arvion mukaan maatalous vastaa 59,2 prosentista ihmistoiminnoista syntyvästä fosforikuormituksesta.

Vesienhoidon tavoitteena on pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila, eikä vesien tila saa heiketä. Tavoite perustuu yhteisön vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/60/EY, jäljempänä *vesipuitedirektiivi*, säännöksiin. Vesipuitedirektiivi edellyttää, että vesimuodostumien hyvä tila saavutetaan vuoteen 2027 mennessä. Suomessa hyvässä ekologisessa tilassa on 87 prosenttia järvipinta-alasta, 68 prosenttia jokipituudesta ja 13 prosenttia rannikkovesien kokonaispinta-alasta. Sisävesien tila ei ole muuttunut merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vesiensuojelun tavoitteiden saavuttaminen edellyttää siten lisätoimia.

Rehevöityminen on edelleen merkittävin Itämeren ja Suomen sisävesien tilaa heikentävä tekijä. Koko Suomen merialue on rehevöityneessä tilassa. Merenhoidon toimenpideohjelman mukaan Suomen merialueen hyvä tilan saavuttamiseksi mereen päätyvää fosforikuormitusta tulisi vähentää 440 tonnia vuodessa vuosien 2006–2011 keskimääräiseen tasoon nähden. Tavoite sisältää myös Itämeren merellisen ympäristön suojelukomission (HELCOM) maakohtaisen fosforikuormituksen vähennystavoitteen. Suomesta päätyi vuosina 2006–2011 Itämereen fosforia keskimäärin 3 600 tonnia vuodessa.

2.2 Maatalouden vesiensuojelu

Maatalouden vesiensuojelun tavoitteissa keskeistä on ravinteiden huuhtoumien vähentäminen. Lisäksi on arvioitu, että ilmastonmuutoksen edetessä leudot ja sateiset talvet lisäävät ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin.

Peltomaan fosforipitoisuuden määrän ja valumavesien liunneen fosforin määrän välillä on todettu olevan yhteys. Tutkimusten mukaan maan fosforipitoisuuden kasvu lisää valumavesiin liunneen fosforin pitoisuutta lähes suoraviivaisesti. Fosforin huuhtoutumisriski kasvaa sitä suuremmaksi, mitä enemmän

fosforia on maassa. Vesien hoidon näkökulmasta peltomaiden fosforipitoisuudet tulisi pyrkiä pitämään niin alhaisena kuin kasvien fosforin saannin turvaamisen kannalta on mahdollista. Fosforilukujen laskeminen lannoitusta rajoittamalla korkeimpien maan fosforipitoisuuksien osalta on siten tarkoituksenmukaista vesiensuojelun kannalta eikä siitä katsota olevan haittaa kasvien fosforisaannin kannalta. Fosforilannoitus on ollut selvästi fosforitaseiden kannalta ylijäämäistä 1990-luvulle asti. Sen jälkeen fosforitaseet ovat alentuneet merkittävästi ja siten peltojen fosforivarastot ovat kääntyneet laskuun. Partikkelifosforin osalta syy-seuraussuhde on monimutkaisempi, kun vesistöjen kannalta merkitystä on erityisesti viljelytoimenpiteillä.

Tutkijat ovat todenneet ympäristökorvauksen fosforilannoitusrajojen riittävän kasvien tarpeen mukaiseen lannoitukseen. Fosforilannoitus voi tuottaa sadonlisää vain peltojen alhaisissa fosforiluokissa. Lannoitusrajoitusten tavoitteena on, että peltojen korkeat fosforiluvut laskisivat. Lannoitusrajoitukset toimivat portaittain siten, että alemmissa fosforiluokissa voidaan fosforilannoitusta käyttää korkeita fosforiluokkia enemmän. Viimeisimpien tutkimustulosten mukaan pitkällä aikavälillä korkeat maan fosforiluvut ovat vähitellen lähteneet laskuun.

Mineraalilannoitteiden fosforin ja lannan fosforin käyttöä on tarkoituksenmukaista säädellä samalla tavalla, koska fosforin liukoisuudessa ei ole käytännössä eroa.

Peltojen fosforin enimmäiskäyttöä rajoitetaan tällä hetkellä pääasiassa ympäristökorvauksen ehtojen mukaisesti. Lakisääteinen fosforinkäytön yläraja on ollut varsin korkea, joten se ei ole käytännössä rajoittanut peltojen lannoittamista. Fosforinkäytön rajoista säätäminen lannoittelain nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella laajentaisi nykyiseen ympäristökorvaukseen pohjautuvat rajoitukset koskemaan kaikkia viljelijöitä, myös niitä, jotka eivät ole nykyisin sen piirissä. Kattavuuden laajentamisella tavoiteltaisiin myös tasapuolisempaa viljelijöiden kohtelua kestävän maataloustuotannon ohjaamisessa. Kaikkia viljelijöitä velvoittavan säädöksen odotettaisiin siten tehostavan fosforisääntelyä.

2.3. Viher- ja ympäristörakentamisen vesiensuojelu

Viherrakentamisen fosforikuormituksen osuus koko Suomen fosforikuormituksesta on 1,3 prosenttia. Viherrakentamisessa käytettävät ravinteet voivat kuitenkin aiheuttaa paikallisesti suurta ravinnekuormitusta. Viherrakentamisessa fosforin käyttömääriä ei tällä hetkellä rajoiteta lainsäädännössä lainkaan. Viherympäristöliitolla on suosituksia kasvualustojen ravinnepitoisuuksista. Sääntelyn laajentaminen viherrakentamiseen lisäisi sen kattavuutta.

3. Pääasialliset vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Aikaisemmin tehtyjen ympäristökorvauksen rajoitteista laskettujen arvioiden perusteella väkilannoitefosforin käytön rajoittaminen aikaisemmilla ympäristökorvauksen lannoitustasoilla tuotti lisäkustannusta maa- ja puutarhataloudessa noin 1 €/hehtaari ja lannan fosforin rajoittaminen 17€/hehtaari koko maan tasolla. Kun asetus laajentaisi tätä kaikkia tiloja koskevaksi, kustannuksen arvioidaan olevan noin 20 €/ha vuodessa. Lannoitusta tarvitsevilla tuotantokasveilla Suomen noin 2,3 miljoonan hehtaarin viljelyalasta on noin kaksi miljoonaa hehtaaria. Tällöin fosforisääntelyn kokonaiskustannus maatalouden harjoittajille on 20-40 miljoonaa euroa vuodessa riippuen siitä, kuinka laajalti kotieläinten lantaa käytetään ja kuinka paljon säädös rajoittaa lannanlevitystä. Kustannus ei ole kokonaan uusi, koska ympäristökorvaukseen sitoutuneet tilat ovat noudattaneet melko samankaltaisia rajoitteita.

Asetusehdotus kiristäisi karjanlannan levittämisen poikkeuksia, jolloin kotieläintilojen kustannusten oletetaan jonkin verran kasvavan. Täsmällisen vaikutuksen laskeminen on vaikeaa, koska tarkkaa tietoa

siitä, kuinka monen tilan pitää muuttaa toimintatapojaan tulevan muutoksen vuoksi, ei ole. Ehdotuksella arvioidaan olevan merkittäviä vaikutuksia ympäristökorvauksen ulkopuolelle jättäytyneisiin kotieläintiloihin. Nämä eivät ole välttämättä sopeuttaneet lannanlevitystä ehdotettuihin rajoitteisiin.

Kotieläintiloista erityisesti siipikarjatiloihin sitoutumisaste ei ole ollut yhtä korkea kuin muilla kotieläintiloilla. Siipikarjatilojen peltopinta-alasta noin neljännes oli ympäristökorvauksen ulkopuolella vuonna 2019. On otettava huomioon, että siipikarjatalouden vähäisen tilalukumäärän ja suuren yksikkökoon vuoksi lantaa ei ole todennäköisesti aikaisemminkaan levitetty vain omille pelloille vaan levitysala on ollut suurempi eikä vaikutusta voi siten laskea suoraan pinta-alasta. Nautaeläinten lannan fosfori-typpisuhde on pienempi kuin sika-siipikarjalla ja esimerkiksi nurmen fosforin otto suurempi, jolloin säädös ei rajoita yhtä paljon naudanalannan käyttöä ja siten samalla tavalla lisäkustannuksia. Kotieläintalouden nopea rakennemuutos vaikuttaa lannan kuljettamisen kustannuksiin, koska kotieläintuotanto on suuremmissa yksiköissä.

3.2. Vaikutukset hallinnolle

Fosforisäätely asettaa nykyisellään ylimmän käyttömäärän maa- ja puutarhataloudessa viiden vuoden ajanjaksolla. Tämän säätely lisää lakisäätelyn rajoittamisen määrää ja siten hallinnon työpanosta. Viher- ja ympäristörakentamisen osalta kyseessä olisi kokonaan uusista velvoitteista, jotka tässä asetuksessa määriteltäisiin. Erityisesti tiedostonpitämisen velvoite lisää jonkin verran toimijoihin kohdistuvaa valvontaa. Lisäys henkilötyömäärään arvioidaan olevan melko vähäinen.

Maa- ja puutarhatalouden osalta kyseessä on merkittävästä työpanoksesta, joka lannoitevalvonnan osalta lakisäätelyisesti hallinnolle aiheutuu. Valvontavelvoitteet kohdistuvat fosforilannoitukseen yhteisen maatalouspolitiikan ehdollisuuden valvonnan osana. Toisaalta lannoitusvalvonnan poistuminen ympäristökorvauksen toimenpiteestä vähentää valvontavelvoitetta siinä tukijärjestelmässä. Kyseessä olisikin käytännössä entisen kaltaisen hallinnon rasisitten jatkuminen. Talviaikaisen asiakirjoihin perustuvan lannoitusvalvonnan työmääräksi arvioidaan noin 20 henkilötyövuoden panosta ELY-keskuksissa ja Ruokavirastossa. Lisäksi valvonta edellyttää Ruokaviraston it-järjestelmien kehitys- ja ylläpitokustannuksia. Nämä kustannukset jakautuvat typen käytön valvonnan kanssa puoliksi, koska typpi ja fosfori ovat pääravinteet, joiden käyttöä rajoitetaan ja valvotaan. Typpirajoitteet ehdollisuuden valvontaan johdetaan eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1250/2014) (*nitraattiasetus*).

3.3. Ympäristövaikutukset

Asetusehdotuksen tavoitteena on, että fosforikuormitus vesistöihin vähenee ja peltojen korkeimmat fosforipitoisuudet alenevat, kuitenkin siten, että samalla kasvien fosforintarve turvataan. Ravinteiden tasapainoinen käyttö eli kasvien tarpeen mukainen lannoitus todettiin maatalouden ympäristötoimenpiteiden ympäristö- ja kustannustehokkuus (MYTTEHO) -tutkimuksessa parhaaksi toimenpiteeksi liukoisen fosforin huuhtouman vähentämisessä. Toimenpide sisältää esimerkiksi viljelyn suunnittelun, seurannan, maanäytteiden oton vaatimuksia ja satotasojen seuranta. Varsinaiset lannoitusrajoitukset ovat osa ympäristökorvauksen perusvaatimuksia. Nykyisin Suomen peltoalasta yli 90 %:lla on noudatettu ympäristökorvauksen fosforilannoituksen rajoja. Säädettyjen asetusten fosforirajat koskisivat kaikkia maatiloja ja peltoja, mikä voisi vähentää fosforikuormituksen riskiä nykyisestä erityisesti niillä pelloilla, joilla ei nykyisin noudateta ympäristökorvauksen fosforilannoitusrajoja.

Nitraattiasetus rajoittaa lannan käyttöä. Nautakarjatilojen osalta nitraattiasetus käytännössä rajoittaa lannan käyttöä lähelle ehdotetun asetuksen fosforirajoja. Tämän vuoksi ympäristövaikutukset nautakarjatilojen osalta ovat vähäiset. Sikojen, siipikarjan ja turkiseläinten lannassa on runsaasti fosforia suhteessa typpimäärään. Ehdotetun asetuksen suurin vaikutus olisi näiden eläinlajien lantojen käyttöön ja fosforikuormitukseen, silloin, kun näillä tiloilla tai lannan levitysaloilla ole sitouduttu ympäristökorvauksen

rajoitteisiin tai karjanlantapoikkeuksella on ollut merkitystä lannanlevityspäätöksissä. Fosforilannoituksen rajat voisivat siten lisätä erityisesti sika- ja siipikarjatiloiilla lannan prosessointia tai lannan kuljettamista kauemmaksi.

Viherrakentamisessa käytettävän fosforin määrää ei tällä hetkellä rajoiteta lainkaan. Vaikka viherrakentamisen fosforikuormituksen osuus koko Suomen fosforikuormituksesta on vähäinen, se voi aiheuttaa paikallista korkeaa kuormitusta. Viherrakentamiselle asetettavilla fosforilannoitusrajoilla vaikutettaisiin erityisesti paikalliseen pistemäiseen kuormitukseen.

4. Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu fosforilannoitusta koskevan sääntelyn valmistelun työryhmässä. Valmistelun aikana kuultiin kasvinravitsemuksen ja vesiensuojelun asiantuntijoita Luonnonvarakeskuksesta ja Suomen ympäristökeskuksesta. Asetuksen valmisteluasiakirjat ovat nähtävillä maa- ja metsätalousministeriön Internet-sivuilla osoitteessa <https://mmm.fi/hankkeet>, hankkeen tunnus MMM031:00/2021.

Ehdotuksesta pyydettiin lausunnot...

5. Ehdotuksen yksityiskohtainen sisältö

1 §. Tavoite ja soveltamisala. Pykälässä kuvattaisiin ne fosforiasetuksen tavoitteet, joihin tällä asetuksella vastattaisiin. Fosforisääntelyn yleisenä tavoitteena on vesiensuojelun edistäminen, luonnonvarojen riittävyys sekä lannoitevalmisteiden turvallinen ja tarpeenmukainen käyttö. Pykälässä kuvataan yksilöidysti, miten asetus tätä tavoitetta edistää. Asetuksella toimeenpannaan Vesipuidedirektiivin 11 artiklan 3 kohdan h- alakohtaa. Pykälässä kuvattaisiin, mitä maa-alueita tai materiaaleja säädöksessä esitetyt fosforilannoituksen reunaehdot rajoittaisivat.

Maatalouden osalta ehdotettu asetus kattaisi kaiken maatalousmaan sisältäen sekä lannoitevalmisteet että tuotantoeläinten lannan käytön. Viher- ja ympäristörakentamisen osalta säädöstä sovellettaisiin pinta-alaltaan merkittävien viheralueiden sekä ympäristörakentamisessa käytettävän maa-aineksen lannoittamiseen. Asetusta ei sovelleta Ahvenanmaalla.

2 §. Määritelmät. Pykälässä kuvattaisiin ne määritelmät, joita lannoitelaista ei ole, mutta ovat välttämättömiä asetuksen kannalta. Asetuksessa määriteltäisiin pelto, peruslohko ja kasvulohko EU:n yhteisen maatalouspolitiikan kanssa yhteensopivaksi. Fosforisääntely koskisi myös niitä peltoja ja muuta maatalouskäyttöä, jolle ei esimerkiksi pinta-alatukia haeta. Määritelmät johdetaan siksi yhteisen maatalouspolitiikan reunaehdoista, että säädös olisi yhteensopiva mm. ehdollisuuden vaatimusten kanssa. Peruslohko tulisi määritellä, jotta välttämättömät reunaehdot lannoituksen osalta tulisi määritellyksi. Sama tarkoitus olisi kasvulohkon määritelmän kuvaamisella.

Kohdan 1 pellolla tarkoitettaisiin jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115 4 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua peltoa, alakohdassa c tarkoitettua pysyvää nurmea tai pysyvää laidunta ja b alakohdassa tarkoitettua pysyvien viljelykasvien alaa.

Kohdan 2 peruslohkolla tarkoitettaisiin viljelijän viljelemää ja hänen hallinnassaan olevaa maantieteellisesti yhtenäistä viljelyaluetta ja muuta aluetta, jota rajoittaa kunnan raja, omistusoikeuden raja, tuki- tai sopimusalueen raja, vesistö, piiri- tai valtaoja, tie, metsä tai muu vastaava raja.

Kohdan 3 kasvulohkolla tarkoitettaisiin yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta sekä asetuksen (EU) N:o 1306/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2021/2116 68 artiklassa säädetyssä peltolohkorekisterissä sijainniltaan ja enimmäisalaltaan rajattuun yhteen peruslohkoon kuuluvaa yhtenäistä maatalousmaahan tai muuhun alaan kuuluvaa aluetta, jossa viljellään yhtä kasvilajia, useamman kasvilajin seosta tai jota kesannoidaan tai joka on erityiskäytössä maataloustoiminnalle tai muulle alalle asetettujen vaatimusten mukaisesti. Peruslohkolla voi olla yksi tai useampia kasvulohkoja.

Kohdan 4 kipsillä tarkoitettaisiin lannoitevalmistetta, joka on kalsiumsulfaattia ja sisältää kaksi kidevettä ($\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$). Kohdassa 5) rakennekalkilla tarkoitettaisiin yksinomaan kalkitusaineista koostuvaa lannoitevalmistetta, jossa on vähintään 15 prosenttia reaktiivista kalkkia poltetussa (CaO) tai sammutetussa (Ca(OH)_2) muodossa.

Kohdan 5 rakennekalkilla tarkoitettaisiin yksinomaan kalkitusaineista koostuvaa lannoitevalmistetta, jossa on vähintään 15 prosenttia reaktiivista kalkkia poltetussa (CaO) tai sammutetussa (Ca(OH)_2) muodossa.

Kipsin ja rakennekalkin määrittely olisi kirjattu, jotta voidaan esittää tarkkarajaisesti, millaisia aineita ja valmisteita tarkoitetaan tässä asetuksessa tarkoitetuilla fosforin pidättämisen tarkoitetuilla aineilla.

3 §. Kokonaisfosforin huomioon ottaminen lannoituksessa. Pykälässä säädettäisiin, että kaikilla lannoitettavilla lohkoilla tulisi käyttää samaa perustetta lannan ravinnelaskennassa. Virkkeellä tarkoitetaan tilannetta, jossa maatilalla on useampia näytteitä lannasta ja lantalajeja on useita. Esimerkiksi liete- ja kuivikelanta ovat erillisiä lantalajeja. Säännöllä ehkäistään sitä tilannetta, että fosforin ja typen osalta käytettäisiin näytteitä epätarkoituksenmukaisesti ristiin. Lantalajeittain näytteet voivat olla erilaisia, koska pitoisuudet vaihtelevat luonnollisista syistä. Ravinnelaskennan perusteella tarkoitetaan nitraattiasetuksessa määriteltyä lantanäytettä. Myös kyseisessä asetuksessa kuvattua niin sanottua taulukkoarvoa voi käyttää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, kuinka suuri osa lannan ja perunan solunesteen kokonaisfosforista laskettaisiin kasveille käyttökelpoiseksi ja siten otettaisiin huomioon fosforilannoitteena annettaviin lannoitteisiin. Samalla tavoin pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että lihaluujauhon, käsitellyn saostus- ja umpisäiliölietteen sekä puhdistamolietteen kokonaisfosforista laskettaisiin 60 prosenttia. Tuhkan ja biohiilen osalta prosentti olisi 40 prosenttia. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sellaisesta tapauksesta, jossa käytettävässä lannoitevalmisteesta on esimerkiksi sekä lantaa että puhdistamolietettä. Kokonaisfosforin käyttökelpoisuus laskettaisiin tällöin raaka-aineiden massaosuuksien ja käyttökelpoisuuksien perusteella. Jos tuoteselosteessa ei ole tietoa aineosan massaosuudesta, fosforin käyttökelpoisuus huomioidaan kokonaan (100 prosenttia). Jälkimmäisen tarkennuksen tavoitteena olisi kannustaa ilmoittamaan tuoteselosteessa massaosuudet ja toisaalta antaa selkeä tulkintaohje niissä tilanteissa, joissa merkinnät eivät mahdollista edellä mainittua laskentaa. Lannoitukseen laskettavan fosforin osuus perustuu kasveille käyttökelpoisen osuuden laskentaan. Loppuosan ei tutkimusten mukaan arvioida lyhyellä aikavälillä vapautuvan kasvien käyttöön.

Turkislannan osalta fosforin käyttökelpoisuus katsotaan nykyisellä turkiseläinten ruokinnalla muiden lantojen tapaan kokonaan käyttökelpoiseksi. Muutos on turkislannan osalta merkittävä aikaisemmasta, jolloin 13 §:ssä säädettäisiin siirtymäkaudesta siten, että kokonaisfosforista huomioidaisiin siirtymäkauden aikana edelleen 60 prosenttia.

4 §. Fosforin käyttö maa- ja puutarhataloudessa. Pykälässä säädettäisiin millä perusteilla lannoitus maa- ja puutarhataloudessa pitäisi toteuttaa. Momentin 1 mukaan laskettaessa eri lannoitusjakeiden- tai aineiden fosforisisältöä, laskettaisiin ne yhteen riippumatta lähteestä. Poikkeuksen tekee sellainen levitys, jossa levitetään korkeintaan 1 kilogramma fosforia hehtaarille levitettävän, niukkafosforisen, mutta muutoin kasvinravitsemuksen tai –suojelun kannalta hyödyllisen aineen mukana. Vaikka tällaisia marginaalisen

fosforin aineita olisi useampia, niitä ei ole välttämätöntä laskea yhteen. Poikkeuksen tarkoitus on sallia sellaisten aineiden käyttö, joissa on hyvin rajallinen määrä fosforia, eikä sitä pidetä ympäristön kannalta riskinä. Samaa poikkeusta voitaisiin soveltaa pitkälle jalostettuihin lantajakeisiin tai orgaanisiin lannoitevalmisteisiin, jotka olisivat esimerkiksi typpipitoisia lannoitteita, mutta joista ei ole voitu täysin fosforia erotella. Poikkeuksen tarkoituksena olisi edistää lannan käsittelyä ja jalostamista sekä edistää kierrätysravinteiden käyttöä.

Pykälän 2 momentissa viitattava liite 1 sisältäisi kasvi- ja viljavuusluokkakohtaiset vuosittaiset maksimilannoitusmäärät. Näitä saisi täydentää satotasokorjauksella, josta säädetään 7 §:ssä. Lantapoikkeuksessa mainittuja fosforimääriä saisi käyttää silloin, kun fosforilannoituksessa käytetään pelkästään kotieläinten lantaa. Lantapoikkeusta ei kuitenkaan saisi käyttää 25 metriä lähempänä vesistöä. Lantapoikkeukseen saisi soveltaa fosforin tasausta, mutta ei satotasokorjauksia. Lisäksi 3 momentissa määrättäisiin fosforilannoituksen huomioimisesta seuraavana vuonna, jos sato jää korjaamatta. Tällä tarkoitettaisiin tilannetta, jossa pääosa eli yli puolet kasvulohkon alasta jäisi esimerkiksi heikkojen sääolojen vuoksi korjaamatta. Tällöin koko vuoden aikana annettu fosforilannoitus huomioitaisiin täysimääräisesti seuraavalle vuodelle. Edellisen vuoden syysmuotoisten kasvien perustamislannoitukset lasketaan mukaan sadonkorjuuvuoden ravinnemääriin. Jos pellon fosforitila ei ole tiedossa, lannoitukseen sovelletaan liitteen 1 taulukon 1 viljavuusluokkaa 6. Astia- tai säkkiviljelyssä ravinnekierto toteutetaan yleensä suljetusti, jolloin tarpeenmukaista fosforilannoitusta ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa asetuksella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lantaa käytettäessä fosforin määrä voidaan osoittaa joko nitraattiasetuksen mukaisella lantanäytteellä tai kyseisen asetuksen liitteessä 2 esitetyillä taulukkoarvoilla. Lantalajeille, joita ei listassa ole, voidaan soveltaa edellä mainitun lantanäytteen arvoja. Lantanäytteen ravinnepitoisuuden määrittely, näytteenotto ja tietojen säilyttäminen on kuvattu nitraattiasetuksessa, jolloin ei katsota tarpeelliseksi kuvata niitä erikseen tässä asetuksessa.

5 §. Fosforin kierrätyksen edistäminen. Pykälässä kuvattaisiin millaisin ehdoin fosforia saisi levittää myös sellaisille pelloille, joille ei pääsäännön mukaan saisi lannoitustarkoituksessa fosforia lannan mukana levittää ollenkaan. Viljavuusluokkien 6 ja 7 kohdalla, joihin ei liitetä taulukon mukaan voisi fosforipitoista lannoitetta antaa, voidaan kuitenkin tehdä poikkeus silloin, kun kyse on kotieläinten lannasta peräisin olevien käsiteltyjen lantojen tai mädättämisen jälkeen tehtävästä fosforinerotuksesta ja riittävän korkeasta typpi-fosforisuhteesta. Fosfori tulisi erottaa mädätteestä tai lannasta niin tarkoin, että typpi-fosforisuhte olisi vähintään kymmenen. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että 2 kilogrammaa tonnissa liukoista tyyppiä sisältävä lanta ei saisi sisältää enempää kuin 0,2 kg fosforia tonnissa. Tarkoitus on edistää ravinteiden kierrätystä ja varmistaa, että typpipitoinen lannoitejake on fosforisisällöltään riittävän niukkaa suhteessa tyyppiin, jotta kasvin saama typpimäärä riittäisi varmistamaan riittävän kasvun, joka sitoisi myös fosforia merkittävästi enemmän kuin peltoon lisättäisiin. Ravinnepitoisuuden osoittamiseksi katsottaisiin riittävän nitraattiasetuksen mukainen näytteenotto tai tuoteseloste riittävin tiedoin.

6 §. Fosforin pidättämiseen tarkoitetut aineet. Pykälässä säädettäisiin, millaisia aineita voitaisiin pitää fosforinpidätysaktiivisuudeltaan niin hyödyllisinä, että niiden mukana tulevaa fosforimäärää ei tarvitsisi laskea fosforilannoitukseksi. Tällaisia maan rakennetta parantamalla tai fosforin sitoutumista edistämällä fosforin huuhtoutumista ehkäiseviä aineita olisivat kipsi ja rakennekalkki. Näiden aineiden tarkoituksenmukaisia käyttömääriä ei siten laskettaisi fosforilannoitukseksi, vaikka valmisteet fosforia vaihtelevia määriä sisältäisivätkin. Fosforivapaita aineita on hyvin heikosti tarjolla, jolloin erittäin korkean viljavuuden pelloilla aineiden käyttö estyisi, ellei poikkeusta annettaisi pykälän mukaisesti.

7 §. Satotasokorjaus. Pykälän 1 ja 2 momenteissa säädettäisiin tilanteesta, jossa lannoitusta voi lisätä silloin, kun saadut sadot ylittävät merkittävästi tavanomaisen keskisadon. Tällaiseksi sadoksi katsotaan viljoilla 5000 kilogrammaa hehtaaria kohden ja öljykasveilla yli 2250 kilogrammaa hehtaaria kohden. Muilla

kasveilla satotasokorjausta ei saisi käyttää. Satotasokorjausta voi käyttää portaattomasti niin, että 5000 kilogramman sadon perusteella fosforilisäys saisi olla enintään 3 kilogrammaa ja 6000 kilogramman sadon kohdalla enintään 6 kilogrammaa. Vastaavat luvut öljykasveilla olisivat 3 kilogrammaa 2250 kilogramman sadossa ja 6 kilogrammaa 2750 kilogramman sadossa. Satomäärillä tarkoitetaan tyypilliseen myynti- ja tai varastointikosteuteen kuivattua satoa. Sato voidaan todeta saavutetuksi silloin, jos joko viljoilla tai öljykasveilla viimeisen viiden vuoden aikana kyseiseltä peruslohkolta saatu sato ylittää edellä kuvatut korkean sadon rajat. Saavutettuja satoja voi katsoa ristiin viljojen ja öljykasvien suhteen. Perusteena tälle on se, että viljelykierrossa ei öljykasveja viljellä samalla paikalla kovin usein. Myös viljan osalta viljelykierto ja muut välikasvit eivät poista mahdollisuutta satotasokorjaukseen, kunhan korkea sato on saavutettu jonain vuonna viiden edellisen vuoden aikana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että satotasokorjausta ei voisi käyttää viljavuusluokissa 6 ja 7, koska pellon varastofosforin katsotaan riittävän muutoinkin korkeiden satojen tuottamiseen.

8 §. Fosforintasaus. Pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta taulukkoarvoissa annettuihin vuosittaisiin levitysmääriin. Tasauksen tarkoituksena olisi mahdollistaa fosforin varastolannoitus ja mahdollistaa lannan ja muiden kierrätysravinteiden käyttö lannoituksessa. Usein fosforimäärät rajoittavat lannan käyttöä rajaten käyttömäärän esimerkiksi typen osalta liian matalaksi estäen tarkoituksenmukaisen lannoittamisen. Fosforintasauksen laskenta aloitettaisiin vain silloin, kun kerralla annettu fosforimäärä ylittää taulukkoarvon. Ylitetty määrä pitäisi tasata viiden vuoden aikana, jolloin koko jaksolla annettu määrä ei ylitä muutoin vuosittaista sallittua fosforimäärää. Fosforintasausta ei voisi käyttää viljavuusluokaltaan sellaisella kasvu- tai peruslohkolla, jolle ei fosforia ole sallittua muutenkaan käyttää. Yhdistettäessä sellaisia kasvulohkoja, joista jollain on käynnissä fosforintasaus ja joillain ei, tulisi tasaus päättää ennen yhdistämistä. Muussa tapauksessa riskiksi muodostuisi virtuaalisten lannoitelohkojen syntyminen.

9 §. Tiedostonpito maa- ja puutarhataloudessa. Pykälässä säädettäisiin ne velvollisuudet, joita tietojen kirjaamiseen ja säilyttämiseen fosforin osalta edellytettäisiin. Pykälässä kuvattaisiin ne lisävelvoitteet, jotka ovat lannoitelain lisäksi määrättyjä. Näitä lisäyksiä ovat kohdissa 1, 2 ja 3 ravinnelisyäkseen käytettävät kokonaisfosforin määrä ja pinta-ala, mahdollisen fosforintasauksen alkamisajankohta ja tasausvuosi sekä hyödynnettäessä satotasokorjausta, myös satotasot silloin, kun niiden mukaan korjausta on hyödynnetty.

Pykälässä ei ole tarkoituksenmukaista asettaa kirjaamisvelvoitteita lannoituksen ajankohdista tai muista yksityiskohdista, koska lannoittamisen kirjaamisvelvoitteet tulevat annetuksi jo muussa lainsäädännössä, erityisesti nitraattiasetuksessa. Fosforilannoitusta ei käytännössä anneta puhtaana erillisenä lannoituksena vaan se on seoksena muiden ravinteiden tai lantojen ja lannoitevalmisteiden sisällössä. Tiedostonpidolle ei annettaisi mitään määrämutoa, kunhan ne olisivat pyydettyä viranomaisten käytettävissä.

10 §. Fosforin käyttö viher- ja ympäristörakentamisessa. Pykälässä säädettäisiin rajoitteet sille, kuinka paljon viher- ja ympäristörakentamisessa kasvualustoissa voisi liukoista fosforia antaa hehtaarille vuodessa. Viher- ja ympäristörakentamisessa tyypillistä on, että lannoitus annetaan perustamisen yhteydessä kertaluonteisesti, jolloin hehtaarirajoite rajaa käytännössä, kuinka korkea liukoisen fosforin pitoisuus saa paikalle tuodussa kasvualustassa olla, jotta rajoite ei ylity. Pykälän 2 momentissa on eroteltu väylärakentaminen siksi, että väylärakentamisessa fosforilannoituksen tarve katsotaan pienemmäksi, jolloin on tarkoituksenmukaista rajoittaa fosforilannoituksen määrää.

Pykälän 3 momentissa viheralueiksi katsotuilla alueilla, joita ovat esimerkiksi golf-kentät, laajat nurmikkoalueet ja vastaavat puistoalueet, vuosittaista ylläpitolannoitus rajoitetaan 15 kilogrammaan fosforia vuodessa. Rajojen noudattaminen rajautuisi lannoitelain mukaiseen ammattitoimintaan.

11 §. Tiedostonpito viher- ja ympäristörakentamisessa. Pykälässä kuvattaisiin ne velvollisuudet, joita tietojen kirjaamiseen ja säilyttämiseen fosforin osalta edellytettäisiin, sen lisäksi mitä lannoitelain 6 §:ssä

säädetään. Pykälässä säädettäisiin kohdissa 1, 2 ja 3 ne lisävelvoitteet, jotka ovat lannoitelain velvoitteiden lisäksi määrättyjä. Pykälässä määrättäisiin, että fosforipitoisen lannoitevalmisteiden osalta kirjattaisiin tiedot käyttökohteen sijainnista, pinta-alasta sekä käytetyn lannoitevalmisteen tiedot. Tietojen kirjaamista edellytettäisiin myös käytettyjen kasvuvalustojen liukoisen fosforin määrästä. Myös kokonaisfosforin määräen kirjaamista edellytettäisiin, lukuun ottamatta kasvuvalustoja, joiden kohdalla sitä ei pidetä tarkoituksenmukaisena, koska tietoa ei ole saatavissa kasvuvalustan pakkausmerkinnöistä. Tiedostonpidon noudattaminen rajautuisi lannoitelain mukaiseen ammattitoimintaan.

12 §. Voimaantulo. Asetus olisi voimassa 1. tammikuuta 2023 alkaen. Kyseisenä ajankohtana tulee voimaan yhteisen maatalouspolitiikan uuden kauden mukaiset säädökset ja toisaalta päättyy esimerkiksi nykyisen ympäristökorvauksen mukaiset lannoitusrajat.

Asetuksen 10 § ja 11 §:n voimaantuloa siirretään alkavaksi 1. tammikuuta 2026. Viher- ja ympäristörakentaminen tulisi kokonaan uutena fosforisäätelyn piiriin, jolloin sääntöjen noudattamisen aloittamiseen verraten nopealla aikataululla olisi vaikeaa. Alan toimijoiden välisten sopimusjaksojen monivuotisuus on peruste siirtää viher- ja ympäristörakentamisen säätelyn piiriin ottamista.

13 §. Siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin ne toimet, jotka toiminnanharjoittajien tulisi ottaa huomioon tulevan säätelyn astuessa voimaan. Tällainen sääntö olisi nykyisen vapaaehtoisen ympäristökorvauksen fosforilannoituksen fosforitasausjaksot, joita ei lopetettaisi vuoden 2022 aikana. Fosforintausjakson tulisi niissä tapauksissa jatkua, kunnes ylijäämä on tasattu. Toisessa momentissa säädettäisiin, että siirtymäsäännös koskisi myös turkislannan kasveille käyttökelpoiseksi katsottavaa määrää ja siten lannoituksessa huomioitavaa fosforin käyttökelpoisuuden osuutta kokonaisfosforista. Turkislannan fosforin käyttökelpoisuus on vapaaehtoisessa ympäristökorvausjärjestelmässä ollut 60%, jolloin muutoksen suuruuden vuoksi esitettäisiin viiden vuoden siirtymäaikaa. Liitteen I sisältämää lantapoikkeusta voitaisiin hyödyntää kaksi vuotta asetuksen voimaantulosta. Siirtymäajat antaisivat tarvittavaa aikaa joko etsiä mahdollista uutta lannanlevitysalaa tai kehittää lannan jatkojalosta ja kuljetettavuutta.